

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 224

וישלח תשע"ב

באר ה'גן רוח', שכוונת יעקב היתה לומר לעשו:
מהברכה שברך אותי אבא "הוה גביר לאחיד", נותר
"גר" בלבד. האמצע של המלה 'גביר' - 'בי', לא
התקיים.
זהו שאומר רש"י: "...שהרי לא נתקיימה בי".

**"ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד
לאדני למצא חן בעיניך" (לב, ו)**

באר ה'לקוט הגרשני': שמירת המצוות עבור העני
אינה בגדר נסיון גדול. כאשר לאדם טוב, הוא עשיר ולא
חסר לו מאומה - אז הנסיון לשמר מצוות ולהיות קרוב
לה' הוא נסיון גדול יותר.

אמר יעקב: עם לבן גרתי ותרתי מצוות שמרתי, אבל
כל זה לא נחשב. למה? הגמרא דנה בסוגית צדיק ורע לו
ורשע וטוב לו, ומסיקה כי "צדיק וטוב לו - צדיק גמור,
צדיק ורע לו - צדיק שאינו גמור. כלומר - אומר המגיד
מדובנא - אם טוב לו והוא עדין צדיק - סימן שהוא
צדיק גמור.

אומר יעקב אבינו לעשיו: אם תטען שזו לא חכמה שעם
לבן גרתי, ועדיין שמרתי תרי"ג מצוות - דע לך שיש לי
שור וחמור צאן ועבד ושפחה, הנני עשיר גדול, ובכל
זאת שמרתי תרי"ג מצוות.

והנה, ידועים דברי הרמב"ם בהלכות דעות (פרק ו)
שהאדם מושפע מהחברה בה הוא נמצא [וכידוע, אדם
שבא לבית כנסת שמדברים שם, עלול להכשל גם הוא
בכך. כמו כן, אדם המסיר את תפלו ראשון, עוד לפני
הסתיימה התפילה, עלול לגרום לכך שאחרים
"יזכרו" שהם ממהרים מאד, ומיד יסירו גם הם את
התפלין עוד לפני סיום התפלה...].

לכן, אומר הרמב"ם, אם אדם נמצא בעיר של רשעים,
עליו לעבור לעיר אחרת. ואם אנשי המדינה רשעים,
שיעבר למדינה אחרת. ואם אנשי כל המדינות רשעים -
שילך לגור במדבר.

ואיך יכול להיות שיעקב גר עשרים שנה עם לבן בחרן,
ולא הושפע כלל, אלא שמר תרי"ג מצוות?

יתכן שהכין עצמו ארבע עשרה שנה בישיבת שם ועבר.
אבל אפשר לומר תשובה נוספת - האם ראיתם אדם
שעובד ברפת עשרים שנה ומתחיל לעשות "מווו...!" לא.

**"וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר
שדה אדום" (לב, ז)**

מה ראה הכתוב לציין ולפרט להיכן נשלחו המלאכים -
"ארצה שעיר שדה אדום"?

ובכלל יש להבין, מה ראה יעקב לשלוח מלאכים לפייס
את עשיו, הלא מטבע האדם שהזמן מקהה את רגש
הכעס שבו, והרי מאז יצא קצפו של עשיו על יעקב חלפו
שלושים וארבע שנה [ארבע עשרה שנה שהה אצל שם
ועבר, ארבע עשרה שנה שבהן נולדו לו ילדיו ועוד שש
שנים שעבד אצל לבן], ומן הסתם שכך כעסו של עשיו?

התשובה היא: אדם שהערים על הזולת פעם ועוד פעם,
וכשנתגלה הדבר לחברו הוא כועס עליו כעס גדול על
שני מעשי הערמה שעולל לו. בחלוף השנים, כיצד ידע
בעל המעשה אם חברו עודנו שומר בליבו טינה עליו, או
אולי נשכח הדבר כבר מלבו לגמרי? הנה, כאשר מתברר
לו שנולדו לו שני בנים, והוא קרא את שמם על שם
אותם מעשים, בודאי המעשים לא נשכחו מלבו. מעשים
אשר נראים בעיני האדם כעוולה נוראה עד שראוי
לחוקק אותם לזכרון עולם ולהנציחם בשמותיו של
בניו, אות הוא כי חקוקים הם על לוח לבו והוא שומר
טינה לעושיהם גם בחלוף עשרות בשנים.

ליעקב נודע כי עשו קרא לשני מקומות מושבו על שם
שני מעשי הערמה שעשה לו. "ארצה שעיר", זכר
ליגנבת' הברכות מיצחק על ידי התחזות לעשיו השעיר,
ו"שדה אדום", זכר למכירת הבכורה תמורת נזיד
העדשים. מכאן הבין יעקב שגם בחלף השנים עדיין
חקוקים מעשים אלו בלבו של עשיו ולא נתפייס עליהם.
ועל כן נאלץ יעקב לשלוח מלאכים אל עשו כדי לפייסו
ולשכך את כעסו.

זהו שאומר הכתוב: "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל
עשו אחיו", ומדוע עשה כן? כי שמע את השמות "ארצה
שעיר שדה אדום".

"עם לבן גרתי" (לב, ה)

ברש"י: גרתי - לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, אינך
כדאי לשנא אותי על ברכות אביך שברכני 'הוה גביר
לאחיד', שהרי לא נתקיימה בי.

"מלאכים ממש", אולם על פי כן חשש יעקב למוסרם לפקוחו של עשיו... ומכאן אנו למדים עד כמה שהיה בחברה רעה עלולה להשפיע לרעה, עד שאפילו שהיה של מלאכים בחברת עשיו איננה רצויה ויש למנוע אותה.

"ויאמר אליו מה שמך ויאמר יעקב" (לב, כח)
יהודי אחד הגיע אל המלבי"ם כשבידו ספרו, אשר זה עתה סיים לכתבו, וביקש ממנו לרשום עבורו הסכמה. עיין המלבי"ם בספר, ונוכח לראות שאין בספר מאומה, ולפיכך אין להסכמתו על מה לחול, מלבד על הדיו, אשר היה באיכות מעולה...

שאל המלבי"ם את הכותב: "איך קראת לספר?"
ענה היהודי: "שמי יעקב, ואני קורא לספר 'ויאמר יעקב'".

"שם זה מתאים עד מאד", אשר הרב.

"הכיצד?" שאל היהודי.

"פשוט מאד, גם בתורה נאמר 'ויאמר מה שמך ויאמר יעקב', וגם שם לא כתוב מה אמר יעקב. הנה לך 'ויאמר יעקב' למרות שלא אמר מאומה..."

"ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה" (לד, יג)

הנה לעיל, על הפסוק "ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר" (כד, נ), כתב רש"י שלבן "רשע היה וקפץ להשיב לפני אביו". היתה זו חוצפה מצד לבן להעז לדבר לפני אביו. ואילו כאן, יושבים בני יעקב עם יעקב אביהם, והם עונים את התשובה לשכם וחמור בנו, ועל זה רש"י אינו אומר דבר...

באר המגיד מדובנא: כשהולכים בדרך הישר - כאן יש לתת לאב לצעוד בראש ולא להקדימו, אבל כשהולכים בדרך מלאה מהמורות, בורות ופחתים, שם הכבוד הוא ללכת בראש, ולתת לאבא ללכת מאחור בדרך הכבושה. בשיחה של לבן ובתואל עם אליעזר, ההליכה היתה בדרך הישרה, דברו דברים כהווייתם, ולכן כשקפץ לבן והשיב לפני אביו - היתה בכך חוצפה ורשעות. לא כן בעניננו, כשבאו האחים לענות אותם "במרמה", בדרך חתחתים - אמרו דבר אחד והתכוונו אחרת, במקרה זה יותר טוב שלא האב יאמר את הדברים כי אם בניו.

ואיך יתכן שה"חברה" אינה משפיעה עליו? התשובה היא שמבהמות - אין סכוי שישפע! וכך יעקב, גר עם לבן ולא למד ממעשיו הרעים. מדוע? כי "ויהי לי שור וחמור" - התייחסתי ללבן כאילו הוא שור או חמור!...

"ה' האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך" (לב, י)

שנינו במשנה באבות (ג, א): "הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה: דע, מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון":

דע מאין באת? כשנולדת.

ולאן אתה הולך? לקבר.

ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון? לפני מלך המלכים הקב"ה.

זהו שאומר הפסוק: "שוב" - עשה תשובה!

ומדוע עליך לעשות תשובה?

א. "לארצך" - לאן אתה הולך.

ב. "למולדתך" - מאין באת.

ג. "ואיטיבה עמך" - הנך עתיד לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים, שבכוחו להיטיב עמך. כדאי לך, אפוא, להתכונן לכך ולשוב בתשובה שלמה, על מנת שתוכל לזכות לאותו טוב הצפוי לך.

"ואמרת לעבדך ליעקב מנחה הוא שלוחה לאדני לעשוי" (לב, יט)

יעקב אבינו מדריך את המלאכים אשר הביאו את המנחה לעשיו להשיב לו על שאלותיו במלים: "לעבדך ליעקב". ונשאלת השאלה מדוע לא אמר לשליח לומר "מעבדך יעקב"?

"ה' חפץ חיים" מבאר שיעקב דייק להשיב כך, כדי להוציא מכלל אפשרות שגם עבדיו הם מתנה עבור עשיו, ולפיכך כאשר ישאל עשיו כל אחד מהם "למי אתה?", הם ישיבו לו "לעבדך ליעקב".

ומדוע כה הקפיד יעקב שלא למכור את עבדיו לעשיו? משום שההלכה אוסרת על האדם למכור את עבדו לעובד כוכבים, שמא לא יוכל להוסיף ולקיים מצוות.

אמנם שליחים אלו לא היו כלל בני אדם אלא מלאכים, שנאמר (לב, ד): "וישלח מלאכים", ורש"י מפרש:

